

METODSTÖD FÖR RAPPORTEN "MISSING OUT"

Rädda Barnen

Metodstöd för lokal politisk påverkan

Innehåll

Om metodstödet	3
Om en kartläggning redan finns	3
Lokal politisk påverkan – steg för steg	4
Sammanfattning av rapporten	6
Rapporten bygger på fokusgruppintervjuer	6
Rekommendationer	6
Tre utgångspunkter för samtal	7
Barns rättigheter enligt Barnkonventionen och statens och kommunens ansvar	7
Barnfattigdom.....	8
Barns delaktighet i beslutsprocesser	9

Om metodstödet

Detta är ett metodstöd för arbete i medlemsrörelsen med den kvalitativa rapporten: "Missing out." – Barn och ungas erfarenheter av ekonomiska svårigheter".

I underlaget hittar du den information ni behöver för att arbeta lokalt med rapporten "Missing out" i frågan kring barn i socioekonomisk utsatthet. Tillsammans med rapporten är metodstödet tänkt att ge den bakgrund ni behöver för att planera arbetet och bjuda in till ett rundabordssamtal med lokala politiker.

Målet med ett rundabordssamtal med lokala politiker är:

- att kommunen ska kartlägga tillgången till fritidsaktiviteter för barn i kommunen
- och att kommunen ska arbeta med barns delaktighet och inflytande i samband med kartläggning, planering eller utformning av fritidsaktiviteter i kommunen. Arbetet ska genomföras med beprövade metoder.

Om en kartläggning redan finns

Om det visar sig att kommunen redan gjort en kartläggning eller redan arbetar med barns deltagande och inflytande kan man gå direkt vidare till att arbeta vidare med antingen:

- att barn har tillgång till meningsfull fritid oavsett familjens ekonomi, genom kostnadsfria fritidsaktiviteter, även under helger och lov. Barnen behöver också möjlighet att ta sig till aktiviteterna, till exempel genom avgiftsfri kollektivtrafik
- eller att skolan är avgiftsfri och fri från extra kostnader för utflykter, friluftsdagar, resor och även kostnader för transport eller utrustning.

Vill ni arbeta vidare med dessa frågor, finns metodstöd till rundabordssamtal om **meningsfull fritid och avgiftsfri skola**.

Lokal politisk påverkan – steg för steg

1. Förankra rapporten i den egna föreningen

Läs och diskutera rapporten tillsammans.

2. Ta reda på hur det ser ut i den egna kommunen?

Finns det redan en kartläggning av tillgången till meningsfulla fritidsaktiviteter? Arbetar man med att göra barn delaktiga i beslut som fattas i kommunen? Här kan tjänstepersoner i kommunen vara behjälpliga med information. Om kommunen har barnrättssamordnare eller lokala barnombud bör dessa inkluderas.

3. Vem ni vill bjuda in till rundabordssamtal?

För att det ska bli ett så bra samtal som möjligt är det bäst att det inte är mer än 7–8 personer med och att det finns tillräckligt med tid för att alla ska hinna prata och lyssna på varandra, 1–1,5 timme brukar vara lagom.

Identifiera vilken nämnd i kommunen som fattar beslut om fritidsaktiviteter. Bjud in presidiet för nämnden, alternativt två politiker som företräder nämndens majoritet och två som företräder oppositionen. Ibland finns det redan kontakt med politiker som är drivande i dessa frågor lokalt, då är det klokt att ta med dem.

Eftersom vi vill påverka kring att barn ska göras delaktiga i beslut som rör barns rättigheter och vardagsliv är det även klokt att ta med ett par politiker från kommunstyrelsen, gärna en från majoriteten och en från oppositionen.

4. Barns delaktighet i samtalet

Undersök om det finns möjlighet att ha med barn i samtalet. Det kan till exempel vara barn eller unga från RBUF eller elevrådet. Rädda Barnen har tagit fram nio grundprinciper för hur man kan arbeta med barns delaktighet i dessa sammanhang. Om du vill ha ytterligare stöd, rådfråga gärna Rädda Barnens regionkontor.

5. Gör en inbjudan till rundabordssamtal

Se förslag på inbjudan och förbered er utifrån rapporten och samtalsstödet.

6. Genomför samtalet utifrån samtalsstödet

7. Utvärdera

Utvärdera tillsammans i föreningen. Återkoppla också gärna till oss i [utvärderingsformuläret på webben](#).

8. Gör en plan framåt

Fundera på om ni vill jobba vidare med antingen frågan om meningsfull fritid eller avgiftsfri skola och fortsatt bygga relation och föra samtal med beslutsfattare.

*Till er hjälp finns en inbjudan och samtalsstöd till tre olika rundabordssamtal.
Ni hittar dessa på: raddabarnen.se/lokal-paverkan-missing-out*

”Missing out”

Barns och ungas erfarenheter
av ekonomiska svårigheter

Rädda Barnen

Sammanfattning av rapporten

”Ibland på fritids åker man på utflykt. Så man är missing out. Nästa dag pratar alla om det. Det är jobbigt.” Så beskriver en ungdom hur det var att inte ha råd att gå på fritidshem. Citatet återfinns i Rädda Barnens nya fördjupningsrapport som beskriver barn och ungas erfarenheter av ekonomiska svårigheter.

Rädda Barnen har arbetat med att motverka barnfattigdom under lång tid. Vi sprider kunskap, bedriver aktivt påverkansarbete gentemot beslutsfattare och genomför direkta insatser för barn och deras familjer.

I Rädda Barnens rapport *”Missing out” – Barn och ungas erfarenheter av ekonomiska svårigheter* delar barn och unga som bor i områden där barnfattigdomen är hög, med sig av erfarenheter och perspektiv på ekonomiska hinder i vardagen.

I korthet visar rapporten att:

- Barn och unga känner av föräldrarnas ekonomiska svårigheter och de uttrycker ett stort ansvarstagande i förhållande till familjens ekonomi.
- Ekonomiska svårigheter hindrar barn att delta i aktiviteter på fritiden såväl som i skolan. Det kan handla om att behöva sjukskriva sig från klassresan, att inte kunna gå på fritidshem eller inte kunna delta i en organiserad fritidsaktivitet med kompisar.
- Ekonomiska hinder i sociala sammanhang kan innebära en rädsla för att exkluderas socialt.
- Barn hanterar och bemöter ekonomiska svårigheter på olika sätt. Barn uttrycker olika strategier såsom att stötta varandra i den närmsta kompiskretsen. Men det förekommer också känslor av skam och försök att dölja varför de inte kan delta och följa med jämnåriga på aktiviteter.

Rapporten visar att det finns flera ekonomiska hinder som står i vägen för barns rätt till en meningsfull fritid och kostnadsfri utbildning, vilket flera andra studier också visat. Rättigheter som gäller alla barn, enligt barnkonventionen som är lag i Sverige. Barn som inte får sina rättigheter tillgodosedda på grund av ekonomiska skäl, blir diskriminerade enligt artikel två i barnkonventionen.

Rapporten bygger på fokusgruppintervjuer

Rapporten bygger på fem fokusgruppintervjuer tillsammans med 77 barn och unga i åldern 10–19 år. Barnen bor i tre olika län och i fem bostadsområden där 50–75 % lever med låg ekonomisk standard och det finns stora socioekonomiska utmaningar, enligt siffror från SCB. Fyra barn har också varit ”unga rådgivare”. De har varit delaktiga i framtagandet av rapporten, och bidragit med sina analyser för att stärka och tillvarata barns kunskap om sin verklighet. Rapportens huvudresultat styrks av tidigare forskningsstudier och statistik. Se källhänvisningar i rapporten.

Rekommendationer

Enligt artikel fyra i barnkonventionen ska staten till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att säkerställa barns ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Det ställer höga krav på beslutsfattare i Sverige. I rapporten riktar vi rekommendationer till beslutsfattare på nationell, regional eller lokal nivå för att stärka barns rättigheter inom skola, fritidshem och meningsfull fritid.

Hela rapporten hittar du på: raddabarnen.se/missing-out

Tre utgångspunkter för samtal

Barns rättigheter enligt Barnkonventionen och statens och kommunens ansvar

Varje barn har rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. Föräldrarna har det huvudsakliga ansvaret, men saknar de förutsättningar att klara av det är staten ytterst ansvarig. Det framgår av artikel 4 att staten ska genomföra alla lämpliga åtgärder som krävs för genomförandet av rättigheterna i barnkonventionen. Det kan handla om lagstiftning, strategier, utbildning, budget, samordning med mera. När det gäller de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, dit artikel 24, 26, 27, 28 och 31 hör, ska staten till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att säkerställa dessa åtgärder.

Att trygga barns ekonomiska uppväxtvillkor är ett gemensamt ansvar hos staten och kommunerna. Staten är ytterst ansvarig för genomförandet av barnets rättigheter och utformandet av nationella trygghetssystem. Kommunerna har ansvar för alla barns välfärd i kommunen. Med sitt utbud av service ska de också förebygga och mildra konsekvenserna av ekonomisk utsatthet i barns och familjers vardagliga liv.

Det betyder att det finns större krav på ett rikt land som Sverige att fullt ut säkerställa dessa rättigheter, än för länder som har mindre tillgångar. Rädda Barnen vill se krafttag för att alla barn, oavsett familjens ekonomiska situation, ska få sina rättigheter tillgodosedda. Rädda Barnen vill även att barns rätt till delaktighet och inflytande i beslutsfattande ska tas på allvar.

Ytterligare definitioner, beskrivningar och källor finns i rapporten.

Barnfattigdom

Rädda Barnen har i decennier följt hur stor andel av barn i Sverige som lever i ekonomisk utsatthet genom våra barnfattighedsrapporter. I Sverige finns det inte någon officiellt antagen definition av ekonomisk fattigdom eller hur det ska mätas. Mot bakgrund av det har det mått vi har utvecklat fått stor betydelse. Rädda Barnens mått utgår ifrån en strikt definition av barnfattigdom: Att man inte har råd att täcka de allra nödvändigaste utgifterna. Utifrån vårt mått lever ungefär vart tionde barn i familjer som är ekonomiskt utsatta, vilket betyder cirka 200 000 barn i Sverige.

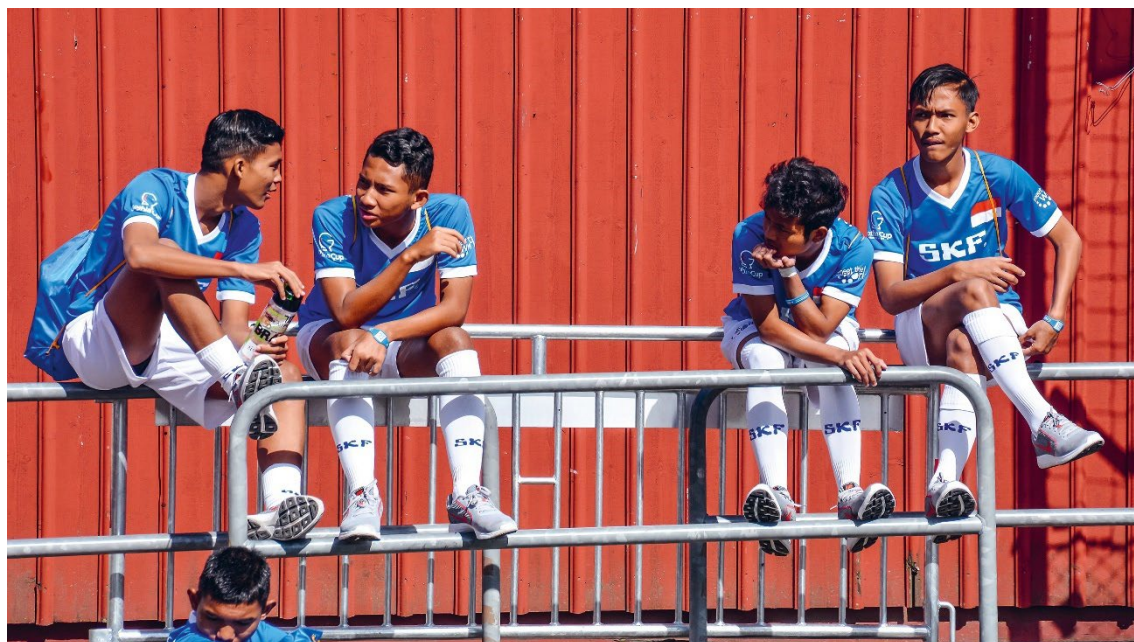
Barnen lever antingen i hushåll med försörjningsstöd, i hushåll med låg inkomststandard (Statistiska centralbyråns (SCB:s) absoluta mått på att man inte har inkomster för att täcka de nödvändigaste levnadsomkostnaderna såsom hyra, mat och kläder), i hushåll med löneutmätning eller i hushåll där familjen är asylsökande eller har tillstånd enligt massflyktsdirektivet.

I Sverige har vi haft en svagt positiv övergripande trend de senaste två decennierna där den absoluta barnfattigdomen minskat över tid. Samtidigt har inkomstskillnaderna ökat under hela 2000-talet och den relativa ekonomiska utsattheten hos barn har ökat.

Relativ ekonomisk utsatthet innebär att man har betydligt lägre inkomst i jämförelse med majoriteten av befolkningen i samhället, vilket mäts i relation till medianinkomsten. I Sverige lever vart femte barn i relativ ekonomisk utsatthet, en andel som ökat över tid och är idag betydligt högre än hos övriga nordiska länder. Ekonomisk utsatthet bland barn behöver förstås ses i relation till det samhälle vi lever i. Att ha betydligt sämre ekonomisk standard än majoriteten blir en påtvingad avvikelse från den "allmänna livsstilen", t ex från konsumtion och sociala aktiviteter.

Barn och ungas egna erfarenheter av att inte kunna ta del av det liv som majoriteten av jämnåriga barn lever är därför ett viktigt perspektiv att ha med när vi diskuterar barnfattighedsfrågor.

Ytterligare definitioner, beskrivningar och källor finns i rapporten.

Barns delaktighet i beslutsprocesser

Artikel 12 i barnkonventionen fastställer barnets rätt att fritt uttrycka sina åsikter, eller avstå om barnet så önskar, i alla frågor som rör barnet. Det omfattar även barns delaktighet och inflytande i beslutsfattande som påverkar barnets rättigheter, till exempel i besluten som fattas i en kommun.

Barns rätt till delaktighet och inflytande i beslutsprocesser kan tillgodoses på många olika sätt, till exempel genom medborgardialoger, ungdomspaneler, referensgrupper, enkätundersökningar eller djupintervjuer. Kommunen behöver ta hänsyn till barnets ålder, mognad och funktionsförmåga i valet av metod.

Det finns metodstöd för arbete med barns delaktighet hos Sveriges Kommuner och Regioner [Barnets rättigheter | SKR](#) och hos Barnombudsmannen [Verktyg för barns delaktighet och inflytande BO](#).